

T.C. Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı

BASIN AÇIKLAMASI

Kurulca gerçekleştirilen görüşmeler sırasında öncelikle, “yasaklanmış hakların geri verilmesine” ilişkin kararların şikayet yoluna başvuranlar tarafından süresi içinde ibraz edilip edilmediği, ayrıca Yüksek Seçim Kurulu’nun bir kısım bağımsız milletvekili adaylarının, istenilen belgeleri ibraz etmedikleri gerekçesiyle adaylıklarının iptaline ilişkin kararına yönelik olarak şikayet yoluna başvurma olanaklarının bulunup bulunmadığı hususları tartışılmış, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 13 v.d maddelerinde, siyasi partilerin, bildirdikleri aday listeleri üzerinde yapılan inceleme sonunda belgelere ve adayların seçilme yeterliliklerine ilişkin olarak saptanan eksiklikleri Yüksek Seçim Kurulu’nca tebliğinden itibaren iki gün içinde giderme olanaklarının bulunduğu, ancak yasada bağımsız milletvekili adayları yönünden böyle bir imkanın doğrudan tanınmadığı, bu nedenle her ne kadar incelemeler sonrasında saptanan eksiklikler il seçim kurulları aracılığı ile tüm başvuran milletvekili adaylarına veya vekillerine bildirilmiş ise de; mevcut yasal düzenlemenin seçime siyasi partilerin listesinden veya bağımsız olarak katılan milletvekili adayları arasında gözetilmesi gereken fırsat eşitliğini ortadan kaldırır nitelikte bulunması karşısında, belgelerinde eksiklik bulunduğu saptamasıyla adaylıklarının iptaline karar verilerek bu karar kendilerine bildirilen bağımsız adayların da, tebliğden itibaren 2839 sayılı Kanunun 13 ve 14. maddelerinde öngörülen iki günlük süre içinde belge ibraz edebilecekleri, ayrıca yine aynı süre içinde 298 sayılı Kanunun 131. maddesinde düzenlenen şikayet yoluna Kurul nezdinde başvurabilecekleri kabul edilerek diğer hususların incelenmesine geçilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 76. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, yirmibeş yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir.

Milletvekili seçilmeyi engelleyecek şartlar ise aynı maddenin ikinci fıkrasında şu şekilde belirtilmiştir. “En az ilkokul mezunu olmayanlar, kısıtlılar, yükümlü olduğu askerlik hizmetini yapmamış olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar; zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüyeye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler.”

Görülebileceği üzere bazı suçlardan mahkum olma veya belirli süreyi aşan hapis cezasına mahkumiyet halleri milletvekili seçilme konusunda kesin engel oluşturmaktadır. 1961 Anayasası’nın 68. maddesinde de benzer düzenleme bulunduğu için, yaklaşık elli yıldan bu yana konu Yüksek Seçim Kurulu’nun gündeminde olmuş ve seçilme hakkından ömür boyu mahrumiyet halinin yarattığı bireysel ve toplumsal sorun, memnu hakların iadesi kurumu ile aşılmıştır. Yerleşmiş ve süreklilik kazanmış uygulamaya göre, engel mahkumiyeti bulunduğu için seçilme yeterliliğine sahip olmayan kişiler, adli ve yargısal bir işlem ve kurum olup geleceğe yönelik olarak sonuç doğuran ve ceza mahkumiyetinden doğan süresiz hak yoksunluklarının giderilmesini sağlayan bu işlemi gerçekleştirdikleri, bir başka deyişle bu husustaki talepleri üzerine yasaklanmış olan hakları mahkemece verilecek bir kararla iade edildiği takdirde, seçilme haklarına kavuşabilmektedir.

Memnu hakların iadesi kurumu daha önceleri, halen yürürlükten kalkmış bulunan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 121 ilâ 124 ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nun 416 ilâ 420. maddelerinde düzenlenmişti. Bu iki kanun, 1 Haziran 2005 tarihinde 5252 ve 5320 sayılı kanunlar ile yürürlükten kaldırılıncaya kadar uygulama yukarıda özetlenen ve hemen herkes tarafından bilinen biçimde devam etmiştir. Ancak yine aynı tarihte yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda memnu hakların iadesi kurumuna yer verilmemiştir.

Buna gerekçe olarak da, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda esas alınan yaptırım teorisinin sürekli hak yoksunluğunu benimsememesi gösterilmiştir. Gerçekten de, mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 20, 25, 31, 33, 34 ve 41. maddelerinde düzenlenmiş bulunan ve bir kısmı müebbeden süren hak yoksunlukları, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 53. maddesinde güvenlik tedbiri olarak düzenlenmekle beraber, bu yoksunlukların cezanın infazının tamamlanmasıyla birlikte sona ereceği kabul edilmiştir. Bu Kanunda ömür boyu süren bir hak yoksunluğu söz konusu olmadığı için, bundan böyle, yasaklanmış

hakların geri verilmesi kurumunun yöntem ve esaslarını gösteren yeni bir düzenleme yapılmasına da ihtiyaç olmadığı düşünülmüştür.

Oysa, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın milletvekili seçilme yeterliliğini düzenleyen 76. maddesinin ikinci fıkrasında ve buna dayalı olarak da 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 11. maddesinde bazı mahkûmiyetlerin affa uğramış olsa bile milletvekili seçilmeye engel olacağı belirtilmektedir. Ayrıca 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan çeşitli özel kanunlarda, örneğin; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48., 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 8/h, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 5/a, 1512 sayılı Noterlik Kanununun 7., 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 2/b, 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununun 4/d, 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun 10/d, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanunun 7/son maddelerinde, Anayasa'nın 76/2 maddesine benzer biçimde, belirli suçlardan mahkûmiyet, affa uğramış olsa bile, bazı görevlere getirilmeye ve bir kısım hakları kullanmaya engel olarak kabul edilmiştir.

Öte yandan, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun hak yoksunluklarını içeren 53. maddesinin de içinde yer aldığı genel hükümlerinin, özel ceza kanunları ve ceza içeren diğer kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanacağını belirten 5. maddesinin, diğer kanunlarda buna uygun değişiklikler yapılması amacıyla 31 Aralık 2008 tarihinde yürürlüğe girmesi kabul edilmiştir.

Görülebileceği üzere, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlüğe girdiği 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla, bu Kanunun 53. maddesinde öngörülen hak yoksunlukları cezanın infaz süresi ile sınırlı olarak sonuç doğurmakta iken, yukarıda sayılan Anayasal ve yasal düzenlemelerde aynı mahkûmiyete bağlanan hak yoksunlukları ise süresizdir. Uyum yasalarının çıkarılacağı sonraki süreçte, anılan kanun maddelerinde 5435, 5720, 5728, 5786 sayılı Kanunlar ile değişiklikler yapılmış ise de "affa uğramış olsa bile" ibareleri muhafaza edilmiş veya aynı sonucu doğuracak biçimde "Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile" ifadesi getirilmiş, hatta 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu bütünüyle yürürlükten kaldırılarak yerine 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu yürürlüğe konulmasına rağmen bu Kanunun da 3. maddesinin 2. fıkrasının a/2 bendinde "affa uğramış olsa bile" ibaresi korunmuştur.

Bütün bu yasal düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere, Türk Ceza Kanununda düzenlenen hak yoksunlukları infaz süresi ile sınırlı olmasına karşın, yukarıda belirtilen ayrık düzenlemeler nedeniyle, gerek Türk Ceza Kanununda düzenlenen suçlara gerekse diğer kanunlarda öngörülen suçlara ilişkin mahkûmiyetlerden doğan süresiz hak yoksunlukları halen dahi bazı özel yasalarda bulunmaktadır; milletvekili seçilme hakkının ceza mahkûmiyeti nedeniyle yitirilmesi de bunlardan biridir.

Nitekim bu husus, Anayasa Mahkemesinin 14.04.2011 gün ve 27905 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 20.01.2011 tarih ve 2008/44 Esas, 2011 K. sayılı kararında da "..... cezanın milletvekili seçilmesini engelleyen Anayasa'nın 76. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilenlerden olup olmadığının saptanabilmesi ve mahkûmiyete bağlı hak yoksunluğu öngören bazı özel yasalardaki hükümler nedeniyle mahkemelerce verilen mahkûmiyet kararlarının kayıt altına alınmasında yasal ve anayasal bir takım gereklilikler bulunmaktadır." denilerek vurgulanmıştır.

Bu açıklamalardan sonra konuyu bir örnekle izah etmek gerekirse, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde bir kişinin Anayasa'nın 76/2. maddesinde sayılan yüz kızartıcı suçlardan olan hırsızlık suçunu işlediğini, hakkında verilen hapis cezasının para cezasına çevrildiğini varsayalım. Bu durumda, Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesindeki hak yoksunluğu hapis cezasının sonucu olarak uygulandığından, bu kişi 53. madde çerçevesinde bir hak yoksunluğuna maruz kalmayacaktır. Ancak Anayasa'nın 76/2 ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 11/f maddesi bu tür suçlardan verilen cezaların türüne ve miktarına bakılmaksızın affa uğramış olsa dahi ömür boyu seçilme hakkından yoksunluk getirmektedir. İşte 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesi ile ilgisi bulunmayan ve seçim mevzuatından kaynaklanan bu yoksunluğun giderilmesi için yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuna yeniden ihtiyaç duyulmuş ve ayrıca yine benzer biçimde, belirli mahkûmiyetlerden dolayı bazı mesleklerin icrası ve hakların kullanılmasının imkansız hale geldiği anlaşılınca, 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'na 13/A maddesi eklenmek suretiyle söz konusu kurum yeniden düzenlenmiştir.

Sözü edilen maddenin ihdas amacı ise gerekçesinde; "5352 sayılı Adli Sicil Kanununun Geçici 2 nci maddesinde, diğer kanunlardaki kasıtlı bir suçtan dolayı belirli süreyle hapis cezasına veya belli suçlardan dolayı bir cezaya mahkûm olan kişilerin, belli hakları kullanmaktan süresiz olarak yoksun bırakılmasına ilişkin hükümleri saklı tutulmuştur. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki çeşitli kanunlardaki süresiz hak yoksunluğu doğuran bu hükümlere rağmen, yasaklanmış hakların geri verilmesi yolunun kapalı tutulması,

uygulamada ciddi sorunlara yol açacaktır. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki çeşitli kanunlardaki kasıtlı bir suçtan dolayı belirli süreyle hapis cezasına veya belli suçlardan dolayı bir cezaya mahkum olan kişilerin süresiz olarak kullanılmaktan yasaklandıkları hakları tekrar kullanabilmelerine imkân tanıyan bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.” şeklinde açıklanmıştır. İşte bu nedenledir ki, 5352 sayılı Adli Sicil Yasasının Geçici 2. maddesinde, Anayasa'nın 76. maddesinde veya bazı özel yasalarda sayılan ve “affa uğramış olsa dahi” bazı görevleri üstlenmeyi veya bazı hakları kullanmayı engelleyen suç ve mahkûmiyetlerin adli sicil arşivinden silinemeyecekleri kabul edilmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununa ilişkin mahkumiyetler yönünden ortaya çıkan duraksamaların giderilmesi açısından, 1 inci fıkradaki “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunlukları” ifadesi ile kast edilenin ne olduğu hususuna gelince: Kurulumuza intikal eden bazı taleplerde; anılan düzenleme ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki yasalarda düzenlenen suçlardan verilen cezalardan doğan hak yoksunluklarının düzeltilmesinin murad edildiği dile getirilmiş ise de, bu düşüncede isabet bulunmamaktadır. Esasen madde metninden ve gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, mahkumiyet hangi yasadaki kaynaklanmış olursa olsun, (765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu veya herhangi bir özel yasa) şayet bu mahkumiyet 5237 sayılı Yasa dışındaki herhangi bir yasa hükmü gereğince (örneğin; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48., 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 8/h, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 5/a, 1512 sayılı Noterlik Kanununun 7., 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 2/b, 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 3/2-a-2., 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun 10/d, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanunun 7/son ve Anayasa'nın 76/2 md.gibi) hükümlü yönünden süresiz hak yoksunluğu doğuruyorsa, bu yoksunluğun giderilmesi için, süre ve diğer koşullar gerçekleştiğinde yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilmesi mümkündür.

Bütün bu açıklamalardan sonra bir kez daha vurgulanması gereken husus şudur : Anayasa'nın 76/2 maddesinde belirtilen nitelikte bir ceza mahkumiyeti nedeniyle milletvekili seçilme hakkını yitirmiş bulunan kişiler, bu haklarına ancak ve sadece, 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 13/A maddesi uyarınca, talepleri üzerine mahkemece verilecek « yasaklanmış hakların geri verilmesi » kararı ile kavuşabileceklerdir.

Başvuruların kabul edildiği tarihte yapılan bu hukuki saptamalar sonrasında, Kurulumuzun 17/4/2011 tarih ve 400 sayılı kararıyla;

Harun ÖZCAN'ın, Abdullah KIZILAY'ın, Mehmet Hatip DİCLE'nin, Leyla ZANA'nın, İsa GÜRBÜZ'ün, Çiçek OTLU'nun, Mehmet Salih YILDIZ'ın, Ertuğrul KÜRKÇÜ'nün, Nezir SİNCAR'ın ve Gültan KIŞANAK (ÖZER)'in

seçilmeye engel mahkumiyetleri olduğu ve adigeçen milletvekili adaylarının başvuru tarihi itibarıyla memnu hakların iadesine ilişkin bir karar ibraz etmediklerinden,

Sebahat TUNCEL'in kesinleşmiş erteli cezasına ilişkin deneme süresi henüz bitmediğinden,

Şerafettin EFE'nin ise; 2839 sayılı Kanunun 21/son maddesi uyarınca yatırması gereken parayı yatırmadığından,

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 76. ve 2839 sayılı Kanunun 11. ve 21. maddeleri uyarınca bağımsız milletvekili adaylıklarının iptaline karar verilmiş ise de;

Adigeçenlerden itiraz süresi içinde verdikleri yeni yargı kararlarının yeniden incelemesi yapılmış olup, bu belgeler ışığında 21/04/2011 tarihinde Kurulumuzca yapılan toplantıda,

Harun ÖZCAN'ın, Mehmet Hatip DİCLE'nin, Leyla ZANA'nın, Mehmet Salih YILDIZ'ın, Ertuğrul KÜRKÇÜ'nün, Gültan KIŞANAK (ÖZER)'in ve Sebahat TUNCEL'in milletvekili adayı olmaya engel durumlarının bulunmadığına,

İsa GÜRBÜZ, Çiçek OTLU ve Şerafettin EFE'nin itirazlarının reddine,

karar verilmiş olup,

Abdullah KIZILAY ile Nezir SİNCAR'ın ise dosyalarının incelemeleri devam etmektedir.

Kamu oyuna saygıyla duyurulur.